

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı
ANKARA

163

S Ü R E L İ

18/12/1999

SAYI : B.09.0.A.P.K.0.22.00.00.17/891

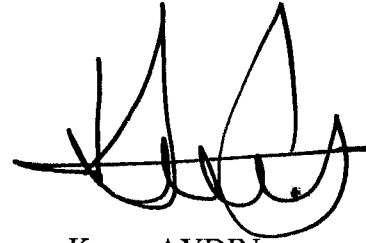
KONU : Amasya Milletvekili
Ahmet İYİMAYA'nın
Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İLGİ** : a) T.B.M.M. Genel Sekreterliğinin 26.08.1999 gün ve A.O1.0.GNS.0.10.00.02-7/469-1623/4228 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar Kararlar Genel Müdürlüğünün 31.08.1999 gün ve B.02.KKG.0.10/106-61-2/4198 sayılı yazısı.

İlgi (a) yazı gereğince, ilgi (b) yazı ilişkisinde alınan Amasya Milletvekili Ahmet İYİMAYA'nın, Ülkemizin Marmara Bölgesinde yaşanan deprem felaketiyle ilgili olarak Sayın Başbakanımıza yönelttiği, sayın Başbakanımızın da Bakanlığımızca cevaplandırılmasını talep ettikleri T.B.M.M. 7/469 esas sayılı Yazılı Soru Önergesi incelenmiş olup, bu husustaki cevaplarımız ile "Deprem Zararlarının Azaltılması Araştırma Merkezi"nin faaliyetlerine ilişkin tanıtım broşürü ekte sunulmaktadır.

Bilgi ve gereğini arz ederim.

Koray AYDIN
Bakan

EK :

- 1- Soru Önergisine Dair
Cevap Yazısı (1 adet - 5 sayfa)
2- Broşür (1 adet)

DAĞITIM :

Gereği :

T.B.M.M. Başkanlığı

Bilgi :

- Başbakanlık

**AMASYA MİLLETVEKİLİ
AHMET İYİMAYA'NIN
T.B.M.M. 7/469 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
DAİR SORULAR VE CEVAPLARI**

SORU 1) Bir Deprem ülkesi olmamıza ve tarihi tecrübemize rağmen Japonya'da olduğu gibi sonuçları önleyici bir kurumlaşmayı neden gerçekleştirmedik?

CEVAP 1) 17 Ağustos 1999 tarihinde Marmara Bölgesinde meydana gelen ve büyük ölçüde can ve mal kaybına neden olan depremin, halen yürürlükten kaldırılmış bulunan ve yenisi 01.01.1998 tarihinde yürürlüğe giren "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik" esaslarına uyularak yapılmış binalarda önemli bir sorun yaratmadığı ve olayın hafif hasarlarla atlatıldığı görülmüştür.

Ancak, uygulamadaki denetimin ve inşaat alanlarının seçimindeki sorumluluğun ne denli önem taşıdığı, bu depremle yeniden ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, söz konusu yasa ve yönetmeliklerin sorumluluk bilinciyle daha etkin boyutlarda kullanımını sağlayabilmek ve halen yürütülmekte olan deprem zararlarının en aza indirilmesini amaçlayan ulusal ve uluslararası projeleri geliştirerek elde edilen birikim ve deneyimleri uygulamaya aktarmak için çalışmalar özenle sürdürülmektedir.

Diğer taraftan Japonya'da olduğu söylenilen kurumlaşmalar depremin sonuçlarını ortadan kaldırmamış ve Kobe depreminde 6000 dolayında insan hayatını kaybetmiştir. Kaldı ki deprem zararlarının en aza indirilmesi konusunda Japonya'da yapılmakta olan çalışmaların büyük bir bölümü, Ülkemiz koşulları doğrultusunda Türk-Japon projesi olarak ülkemizde yürütülmekte olup, bu amaçla kurulan "Deprem Zararlarının Azaltılması Araştırma Merkezi"nin çalışmaları ile işleyişini gösteren broşür ekte sunulmuştur.

Ayrıca, Ülkemiz deprem konusunda yeterli bilgi birikimine sahip olup, nitekim; Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik'te gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Son deprem felaketi sonrasında görülmüştür ki, bu Yönetmelik Esaslarına uygun olarak projelendirilen ve bu esaslarda yaptırılan yapılarda ağır ve yıkılan (küçük çaptaki münferit bazı inşaatların haricinde) ağır hasar ve yıkılan bina gözlenmemiştir.

Hasar tespitleri sonucunda, kamu binalarında da (küçük çaptaki münferit bazı binaların haricinde) ağır hasar ve yıkılan bina gözlenmemiştir.

Depremden sonra bölgede yapılan incelemeler esnasında izlenen hasar tespitleri ise;

- Yeterli zemin etüdü yapılmadan imar planlaması ve bina yapılmasından oluşan hatalar,
- Projelendirmeden kaynaklanan hatalar,
- İmalat ve işçilik hataları,
- Şartname esasları ve uygun standartta kullanılmayan malzeme hataları,

olarak gözlenmiştir.

-2-

Bu durum ise; başta yerel yönetimlerdeki kadroların yetersizliği, müteahhitlik hizmetlerine ilişkin (özellikle, yap-sat ve kat karşılığı şeklindeki müteahhitlik faaliyetleri kooperatifler vb.) ciddi yasal düzenlemelerin bulunmaması, ilgili Bakanlık ve diğer kamu kuruluşlarının teknik personel dahil diğer araç-gereç ve laboratuvar vb. gereksinimlerinin istenen ölçüde karşılanamaması, 3194 sayılı İmar Yasası ve Yönetmeliklerindeki yetersizlikten kaynaklanmıştır.

SORU 2) Muhtemel depremlerin acı sonuçlarını önlemek için, bütün şehirlerimizdeki binaların depreme dayanıklılık bakımından tek tek laboratuvar tahlili ve gerekirse iskan ruhsatlarının iptali cihetine gidilecek midir?

CEVAP 2) Bilindiği gibi, deprem felaketine maruz kalan illerimizde Bakanlığımızın teknik ekiplerince ön hasar tespit çalışmalarını müteakip, kesin hasarların tespitine geçilmiş olup, sonuçlandırılmak üzeredir.

Yapılan bu çalışmalar, büyük bir özveri ve mevcut bütün imkanlar kullanılarak neticelendirilmiştir.

Bakanlığımızca, halen kısa, orta ve uzun vadeli tedbirler konusunda yoğun bir şekilde çalışmalar sürdürülmektedir.

Bütün illerimizdeki inşaatların depreme dayanıklılığı konusunda, takdir edileceği üzere, kısa vadede inceleme yapılmasına imkan olmadığından bu çalışmaların sonuçlandırılması zamana bağlı bulunmaktadır.

Özel inşaatlar için bu binaların malikleri tarafından dava açılması gerekmekte olup, Cumhuriyet Başsavcılıklarınca da gerekli soruşturmanın başlatıldığı bilinmektedir.

SORU 3) Malzemedен çalarak insanların toplu katliamını hazırlayan inşaatçıların cezai sorumluluklarını suçun karakteri ile bağdaşacak şekilde yeniden ele alacak bir yasa tasarısını Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edecek misiniz?

SORU 4) Denetim görevini yerine getirmeyen, göz yuman, çürük inşaatlara ruhsat veren devlet memurları için lüzumu muhakeme kararı verip, yargılanmalarını sağlayacak mısınız? Yine aynı şekilde inşaat malzemesinden (demirden, çimentodan) çalıp çırpın inşaat sorumluları için yürütme organı olarak bir tespit ve savacılığa ihbar süreçlerini işletecek misiniz?

CEVAP 3-4) Bu konuda, Bakanlığımızca hazırlanan (Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı) Yapı Denetimi ve Sorumluluk Yasa Tasarısı hazırlanarak en kısa sürede T.B.M.M. Başkanlığına sunularak konuya çözüm getirileceği düşünülmektedir.

Kamu inşaatlarında oluşan hasar sebebiyle, bu inşaatları yapan müteahhitler hakkında yetkili Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulması hususunda ilgili Valiliklere (Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü) 27.08.1999 tarih ve 3075 sayılı yazımızla gerekli talimat verilmiştir.

Bunun yanı sıra;

Depremden zarar görek yıkılan veya hasar gören binalarla ilgili olarak enkaz kaldırılması nedeniyle delillerin kaybolmasına meydan verilmeden olay yerinde bir an önce delillerin toplanması, içerisinde ölü veya yaralı bulunan binalara öncelik verilmesi, kusurlu görülenler hakkında derhal soruşturmaya başlanarak bu doğrultuda herhangi bir gecikme ve yakınmaya meydan verilmemesi bakımından ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarına Adalet

Bakanlığınca 27.08.1999 tarihli ve B.03.0.CİG.0.00.00.0.4.4.14.1999 sayılı yazı ile Genelge gönderilmiştir.

7/469 -7- 171

Deprem sebebiyle yıkılarak ölüm ve yaralanma olaylarının meydana geldiği binalarla ilgili olarak il ve ilçe Cumhuriyet Savcılıklarınca hazırlık soruşturmalarına başlanmış olup, soruşturmalar devam etmektedir.

Depreme maruz bölgelerdeki İl ve İlçe Cumhuriyet Savcılıklarınca gerçekleştirilen hazırlık soruşturmaları istatistiki olarak şöyledir;

ESKİŞEHİR	2,
KOCAELİ	382,
GÖLCÜK	546,
KÖRFEZ	92,
KARAMÜRSEL	18,
DÜZCE	28,
CUMAYERİ	16,
GÖLYAKA	36,
SAKARYA	440,
HENDEK	20,
AKYAZI	15,
SAPANCA	3,
GEYVE	6,
KARASU	8,
KOCAALİ	1,
İSTANBUL	1,
YALOVA	163,
ALAPLI	1,
MUDANYA	2,
İZNİK	1,
BURSA	1,
TOPLAM	1782 Adet.

Yine kamu inşaatlarında müteahhit ve imalat hatasından kaynaklanan binalarda inşaatın yürütülmesinden sorumlu kontrol görevlileri hakkında da gerekli yasal işlemler yapılacaktır.

Özel inşaatlarla ilgili olarak açılan davalar veya Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından yürütülen soruşturmalarda, ilgili fenni mesul ve diğer (proje müellifleri) elemanlar hakkında da yasal işlem yapılması gerektiği düşünülmektedir.

SORU 5) Deprem yönetimindeki geleneksel yetersizliğimizi giderecek idari yapılaşmayı gözden geçirecek misiniz? Bakanınızca "Cumhuriyet döneminin en büyük depremi" olarak nitelenen mevcut tabii afet karşısında, Cumhurbaşkanımızla temasa geçerek, Anayasanın 199. Maddesine göre "Olağanüstü Hal" ilan edecek misiniz?

CEVAP 5) Ülkemizde son dönemde meydana gelen depremden çıkarılması gereken ortak derslerin olduğu anlaşılmış, sivil inisiyatif, bilim adamları, uzman elemanlar ile yönetimin dayanışma içinde olması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Deprem tahribatının oluşturduğu hasar depremin şiddetine, yapının deprem merkezi üssünden uzaklığına, yapının üzerinde yer aldığı zeminin niteliğine ve inşaat kalitesine bağlıdır. Ayrıca, her kademedeki meslek elemanları, fenni mesul ve müteahhitlerin yetkinlikleri, yerel yönetimlerdeki sorunlar ve denetim eksikliği diğer nedenler arasında sayılmaktadır.

Doğal afetler kapsamında sadece deprem değil sel, heyelan, çığ gibi diğer afetlerde yer almaktadır. Dolayısıyla yerleşim alanlarının halihazır haritalarının hazırlanması bölge ve kent planlarının yapılması ve onaylanması, imar programlarının gerçekleştirilmesi, parselasyon ve tapu tescili, yapıların projeleri ve onaylanması, yapı ruhsatının verilmesi, inşaat başlanması ve yapı kullanım izninin düzenlenmesi, kullanım aşamalarının afetlere dayanıklılık açısından yeniden incelenmesi, bu süreçlerde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının yetkileri ile bunlar arasındaki eşgüdümüne bağlı tüm faktörlerin yanısıra yetki ve sorumluluklarının da gözden geçirilerek sistemin kendi kendini denetleyecek bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

Bakanlığımızca yayınlanan 08.09.1999 tarih ve 10197 sayılı Genelge ile Sakarya, Kocaeli, Yalova, İstanbul, Bolu, Bursa, Eskişehir illerinde, imar planı, imar yönetmelikleri, "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik" ve imar uygulamasıyla ilgili diğer mevzuat hükümlerine uygun olarak alınmış ruhsatların geçerli olduğu, bu ruhsatlara göre yapılmakta olan inşaat faaliyetleri, (ilgili idarece tespit edilen ve inşaat yapımının tehlikeli olabileceğine karar verilen alanlardaki ruhsatlı inşaatlar hariç) yapım denetimlerinin yerine getirilmesi şartıyla devam edebileceği ilgili Valiliklere, Büyükşehir ve diğer Belediye Başkanlıklarına duyurulmuştur.

29.08.1999 tarih ve 23801 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu"na göre çıkarılacak Kanun Hükmünde Kararnameler imar mevzuatını da kapsamaktadır.

Olası depremlerin acı sonuçlarını önlemek için tüm şehirlerimizdeki yeni yapılacak özel binaları da kapsayacak şekilde depreme dayanaklı yapı inşa etmek, bunun yanında; çağdaş norm ve standartlarında yapı üretmek, etkin ve verimli bir yapı denetimini sağlamak, yapı hasarları nedeniyle zarara uğrayan kişilerin haklarını korumak ve doğacak zararları tazmin etmek amacıyla, "Yapı Denetimi ve Sorumluluk Kanun Tasarısı" hazırlanarak, ilgili Bakanlıklardan son değerlendirmelerin gelmesi beklenmektedir.

Söz konusu kanun taslağı hakkında, ilgili kamu kurumu, meslek kuruluşu ve üniversitelerin görüş ve düşüncelerini almak ve bu hususta bir konsensüs sağlamak üzere gerekli girişim ve çalışmalar başlatılmış olup, elde edilecek veriler çerçevesinde, son şekli verilmesi düşünülen Kanun Tasarısı, Bakanlar Kurulu'na sevk edilecektir.

İçişleri Bakanlığınca, 4452 Sayılı Doğal Afetler nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu ve "Mahalli İdareler Reformu" çerçevesinde hazırlık çalışmaları sürdürülmekte olan tasarıda;

- Ruhsatsız veya ruhsata aykırı yapı yapanlara, bu inşaatların müteahhitlerine, fenni mesullerine, kontrol elemanlarına, proje müelliflerine, ruhsatsız veya ruhsata aykırı yapıları denetleyip yıkmayan kamu görevlilerine çeşitli mesleki ve para cezalarının yanısıra paraya çevrilmeyen ve tecil edilemeyen hürriyeti bağlayıcı cezalar öngörülmektedir.
- İl özel idarelerine ve belediyelere afet hallerinde mülki amirlere işbirliği yapmak suretiyle kurtarma ve ilkyardım hizmetlerinde bulunmak, afete uğrayan diğer mahalli idarelere yardım amacıyla bütçelerine ödenek koymak, araç ve gereç temin etmek gibi görevler verilmektedir.
- Ayrıca mevzuatla il özel idaresi ve belediyelere verilen sosyal yardım görevleri çerçevesinde, depreme maruz kalan illerdeki depremzedeler için valilikler koordinesinde bütçenin hangi tertibinden harcama yapılabileceği hususunda çıkarılan 21.08.1999 tarihi ve 45772 Sayılı Genelge söz konusu idarelere duyurulmak üzere 80 il Valiliğine gönderilmiştir.

- Sivil savunma hizmetlerinde etkinlik sağlamak, afetlerde kurtarma faaliyetlerini daha üst seviyeye çıkarmak için; 7 ilde 110'ar personelden oluşan Sivil Savunma Birliklerinin kurulması amacıyla 55 nci hükümet döneminde hazırlanarak TBMM'ne sunulan "Sivil Müdafaa Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" TBMM'nin yasama dönemini tamamlaması nedeniyle kadük olmuştur.

Ancak, Marmara Bölgesinde meydana gelen depremin neden olduğu yıkımların boyutu dikkate alınarak, 57 nci hükümetin aldığı kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi çerçevesinde, 11 ilde (Adana, Afyon, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Sakarya, Samsun, Van) 120'şer personelden oluşan Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlikleri kurulması, ayrıca illerin büyüklüğü gözönüne alınarak her ilde 20, 30 veya 40 personelden oluşan İl Arama ve Kurtarma Ekipleri'nin kurulmasına ve bunların ihtiyaç duyacağı araç-gereç ve malzemelerle donatılmasına imkan verecek şekilde "Sivil Müdafaa Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" tasarısı hazırlanmış olup, Bakanlar Kuruluna sunulma aşamasındadır.

Ayrıca, 14.02.1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 23.09.1999 tarih ve 23825 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 576 sayılı KHK ile geçici 8. Madde eklenmiştir. "Kocaeli, Bolu, Sakarya ve Yalova illerinde depremde zarar gören vatandaşların daimi iskanları sağlanıncaya kadar iâşe, giyinme, barınma, çadır ve benzeri gereksinimlerin karşılanmasını sağlamak amacıyla her türlü tedbiri almak, yürürlükteki kanunlarla doğal afet ve olağanüstü hale ilişkin valilere verilen her türlü yetkiyi kullanmak ve Kriz Koordinasyon Kurulu'nca bu konularda alınacak kararları uygulamak üzere, iki yıl süreli İçişleri Bakanlığı'na bağlı Afet Bölge Koordinatörlüğü ve Afet Bölge Koordinatörlüğü'ne bağlı il koordinatörlükleri kurulmuştur. Afet Bölge Koordinatörlüğü'nün merkezi Kocaeli'dir.

SORU 6) Yüzyılın tasarrufu Tüpraş yangınında ağır bir ihmal mevcut mudur? Nedenler, önlemler, zarar ve ikame konularında gerçek durum nedir?

CEVAP 6) Deprem nedeniyle, TÜPRAŞ'da meydana gelen Ham Petrol Plant-25 Ünitesinde, 4 adet nafta tankında, malzeme ve kimyasallar ambarında aynı anda çıkan yangınlarda herhangi bir ihmalin bulunmadığı, Rafineride 3 ayrı yerde aynı anda çıkan yangınların nedenleri ise şöyle tahmin edilmektedir.

- Hampetrol Ünitesinde parçalanarak devrilen fırın bacasının mahsul hatlarından yayılan yanıcı gazlarla teması sonucu patlama ve alevlenme olması,
- Dolu nafta tanklarında meydana gelen çalkantı sonucunda naftanın, yüzer tavanların üzerine çıkarak buharlaşması ve sürtünme sonucu kıvılcımlardan alev alması,
- Malzeme ve kimyasallar ambarında rafların devrilmesi ile akan kimyasalların muhtemelen bir elektrik kontağı nedeni ile tutuşması,

Toplam deprem hasarı $\pm$ %15 hata payı ile 115 milyon ABD dolarıdır. Yangının sebep olduğu kısım bu miktarın içinde olup, takriben %30 ila %40 kadardır. Deprem ve yangın hasarları sigorta kapsamında olup, gerçek hasarların %95'i Güneş Sigorta A.Ş. tarafından, %5'i dahili fon'dan, yıllık üretim programına göre İzmit Rafinerisi'nin işleyemeyeceği 4.077 bin ton ham petrolün, 892 bin ton diğer rafinerilerde kapasite arttırılarak işleneceği için TÜPRAŞ'ın 1999 yılı şarj kaybı 3.185 bin ton olacağı ve üretim açığının da, gelen talepler doğrultusunda İzmir ve İzmit Rafinerilerinden yapılacak ithalat ile karşılanacağı yetkililerce ifade edilmektedir.